

Проект!!!

**ДЪЛГОСРОЧНА ПРОГРАМА
НА ОБЩИНА ХИСАРЯ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ
ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ЕНЕРГИЯ ОТ
ВЪЗОБНОВЯЕМИ ИЗТОЧНИЦИ И БИОГОРИВА
2019 – 2029 ГОДИНА**

СЪДЪРЖАНИЕ

1. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ.....
2. ЦЕЛ НА ПРОГРАМАТА.....
3. ПРИЛОЖИМИ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ.....
4. ПРОФИЛ НА ОБЩИНА ХИСАРЯ.....
5. ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ. ВРЪЗКИ С ДРУГИ ПРОГРАМИ.....
6. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПОТЕНЦИАЛА И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА ИЗПОЛЗВАНЕ ПО ВИДОВЕ РЕСУРСИ.....
7. ИЗБОР НА МЕРКИ, ЗАЛОЖЕНИ В НАЦИОНАЛЕН ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ЗА ЕНЕРГИЯТА ОТ ВЪЗОБНОВЯЕМИ ИЗТОЧНИЦИ(НПДЕВИ).....
8. ПРОЕКТИ.....
9. НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА ОТ РЕАЛИЗИРАНИ ПРОЕКТИ.....
10. ЗАКЛЮЧЕНИЕ.....

1. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Общинската програма за насърчаване използването на енергията от възобновяеми източници и биогорива /ОПНИЕВИБГ/ се разработва в съответствие с Националния план за действие за енергията от възобновяеми източници /НПДЕВИ/ и съгласно нормативните изисквания на чл. 10, ал. 1 и ал. 2 от Закона за енергията от възобновяеми източници /ЗЕВИ/.

Чрез първоначална оценка на потенциала, развитие и последващо оптимално използване на енергийните ресурси, предоставени от възобновяеми енергийни източници, се цели да се постигне устойчиво енергийно развитие и намаляване използването на конвенционални енергийни източници и ограничаване на вредните въздействия върху околната среда от дейностите в енергийния сектор.

2. ЦЕЛ НА ПРОГРАМАТА

Държавната политика в областта на възобновяемата енергия се определя посредством изискванията, посочени в Директива 2009/28/ЕО на ЕП от 23.04.2009 г. за насърчаване използване на енергията от възобновяеми източници. Съгласно разпоредбите на директивата, делът на енергия от ВЕИ в брутното крайно потребление на енергия в България трябва да достигне 16 % през 2020 година, включително 10 % дял на енергията от ВИ от потребление на енергия в транспорта.

Представените в НДПВЕИ национални цели за развитие на ВЕИ могат да бъдат обобщени по следния начин:

- да се увеличи делът на ВЕИ в брутното производство на електрическа енергия;
- да се заменят конвенционалните горива и енергии, използвани за отопление и БГВ;
- да се насърчи потреблението на течни биогорива – чрез поемане на ангажимент по Директива 2003/30/ЕС за нарастване на пазарния дял на биогоривата съобразно реалните възможности и пазарните условия в страната.

Целите на Общинската програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива за периода 2019-2029г. са съобразени с развитието на Източнобеломорския район за планиране, особеностите и потенциала на Община Хисаря.

Основните цели на програмата са:

- Насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници, подобряване на средата и условията за живот и труд;
- Изграждане на устойчива енергийна политика на територията на общината;
- Намаляване разходите за енергия в обекти и сгради, чрез внедряване на енергоспестяващи технологии;

3. ПРИЛОЖИМИ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ

Законът за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ) е основният нормативен акт, регламентиращ националната политика в областта на използването на енергията от възобновяеми източници. Според закона държавната политика за насърчаване на производството и потреблението на енергия от възобновяеми източници се определя от Министерски съвет и се провежда от министъра на енергетиката, който разработва, актуализира и внася за приемане от МС Националния план за действие за енергията от възобновяеми източници /НПДЕВИ/.

За изпълнението на държавната политика за насърчаване производството и потреблението на енергия от възобновяеми източници отговаря изпълнителният директор на Агенцията за устойчиво енергийно развитие (АУЕР), чийто основни отговорности се състоят в следното:

- организиране изпълнението на дейностите и мерките, включени в НПДЕВИ;
- съдействие при разработването и изпълнението на общинските програми за насърчаване използването на енергията от възобновяеми източници и биогорива;
- организиране на извършването на оценки за наличния и прогнозния потенциал на видовете ресурси за производство на енергия от възобновяеми източници на територията на страната.

Конкретните законоустановени изисквания към представителите на местната власт се изразяват накратко в изготвянето и приемането на Общинска програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и в организиране на изпълнението на разписаните в програмата мерки.

Съгласно разпоредбите на ЗЕВИ и в частност чл. 10, ал. 1 Кметът на общината разработва и внася за приемане от общинския съвет общински дългосрочни и краткосрочни програми за насърчаване използването на енергията от възобновяеми източници и биогорива /ОПНИЕВИБГ/ в съответствие с НПДЕВИ, които включват:

1. данни от оценките за наличния и прогнозния потенциал на местни ресурси за производство на енергия от възобновяем източник;
2. мерки за използване на енергия от възобновяеми източници при изграждане или реконструкция, основно обновяване, основен ремонт или преустройство на сгради - общинска собственост;
3. мерки за използване на енергия от възобновяеми източници при външно изкуствено осветление на улици, площади, паркове, градини и други недвижими имоти - публична общинска собственост, както и при осъществяването на други общински дейности;
4. мерки за насърчаване на производството и използването на електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане, произведена от възобновяеми източници, както и такава, произведена от биомаса от отпадъци, генерирани на територията на общината;
5. мерки за използване на биогорива и/или енергия от възобновяеми източници в

- общинския транспорт;
6. анализ на възможностите за изграждане на енергийни обекти за производство на енергия от възобновяеми източници върху покривните и фасадните конструкции на сгради - общинска собственост;
  7. схеми за подпомагане на проекти за производство и потребление на електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане от възобновяеми източници, включително индивидуални системи за използване на електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане от възобновяеми източници, за производство и потребление на газ от възобновяеми източници, както и за производство и потребление на биогорива и енергия от възобновяеми източници в транспорта;
  8. схеми за подпомагане на проекти за модернизация и разширение на топлопреносни мрежи или за изграждане на топлопреносни мрежи в населени места, отговарящи на изискванията за обособена територия по чл. 43, ал. 7 от Закона за енергетиката;
  9. разработване и/или актуализиране на общите и подробните устройствени планове, свързани с реализация на благоустройствени работи за изпълнение на проекти, във връзка с мерките по т. 2, 3 и 4;
  10. ежегодни информационни и обучителни кампании сред населението на съответната община за мерките за подпомагане, ползите и практическите особености на развитието и използването на електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане от възобновяеми източници, газ от възобновяеми източници, биогорива и енергия от възобновяеми източници в транспорта.

Задълженията на кмета на общината, определени в ЗЕВИ, са следните:

- да уведомява по подходящ начин обществеността за съдържанието на програмите по ал. 1, включително чрез публикуването им на интернет страницата на общината;
- да организира изпълнението на програмите по ал. 1 и предоставя на изпълнителния директор на АУЕР, на областния управител и на общинския съвет информация за изпълнението им;
- да организира актуализирането на данните и поддържането на Националната информационна система за територията на общината;
- да отговаря за опростяването и облекчаването на административните процедури относно малки децентрализирани инсталации за производство на енергия от възобновяеми източници и за производство на биогаз от селскостопански материали, като за целта да прави предложения пред общинския съвет за опростяването и облекчаването на процедурите;
- да оказва съдействие на компетентните държавни органи за изпълнение на правомощията им по този закон, включително предоставя налична информация и документи, организира набирането и предоставянето на информация и предоставянето на достъп до съществуващи бази данни и до общински имоти за извършване на оценката за наличния потенциал за използване на възобновяеми източници на територията на общината;

Кметът на общината внася за разглеждане от общинския съвет предложенията на областния управител относно измененията в приети от общинските съвети наредби и общи

административни актове.

Съгласно нормативните изисквания на ЗЕВИ общинският съвет приема дългосрочни и краткосрочни програми за насърчаване използването на енергията от възобновяеми източници и биогорива.

Други нормативни документи, регламентиращи държавната и местната политика по отношение използването на енергия от възобновяеми източници, са:

- Закон за енергетиката (ЗЕ);
- Закон за устройство на територията (ЗУТ);
- Закон за опазване на околната среда (ЗООС);
- Закон за биологичното разнообразие (ЗБР);
- Закон за собствеността и ползването на земеделски земи (ЗСПЗЗ);
- Закон за горите;
- Закон за чистотата на атмосферния въздух и подзаконовите актове за неговото прилагане;
- Закон за водите;
- Закон за рибарство и аквакултурите;
- Наредба № 14 от 15.06.2005 г. за проектиране, изграждане и въвеждане в експлоатация на съоръженията за производство, преобразуване, пренос и разпределение на електрическа енергия (ЗУТ);
- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (ЗООС);
- Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда (ЗООС);
- Наредба № 6 от 09.06.2004 г. за присъединяване на производители и потребители на електрическа енергия към преносната и разпределителната електрически мрежи (ЗЕ);
- Наредба № 3 от 31.07.2003 г. за актовете и протоколите по време на строителството (ЗУТ)

4. ПРОФИЛ НА ОБЩИНА ХИСАРЯ

4.1 ГЕОГРАФСКИ ХАРАКТЕРИСТИКИ

4.1.1 Местоположение и обхват

Община Хисаря е разположена в Горнотракийската низина ,върху южните склонове на Средна гора, най-северните части на Тракийската низина. Преходът на Средна гора към Горнотракийската низина е плавен с общ наклон на юг, което го прави леснодостъпен за нуждите на отдиха.

Общината е разположена в северната част на южния централен регион на България и отстои средно на 40 км от Областния център – гр.Пловдив.

Общата площ на Община Хисаря е 549 кв.км. , от които 206 кв.км. са горски фонд и 13 кв.км. населено място. Останалата площ е главно селскостопански фонд. Средната надморска височина на района е 350 м. над морското равнище.

Общината е съставена е от 12 населени места – общинският център град Хисаря и единадесет села: Михилци, Черничево, Старо Железаре, Ново Железаре, Паничери, Старосел, Мътеница, Красново, Кръстевич, Беловица и Мало Крушево.

4.1.2 Релеф

Релефът на района е формиран от южните склонове на Средна гора, който на юг постепенно преминава в Горнотракийската низина. Най – високите върхове на планина Средна гора в близост до Хисаря са - в. Богдан /1 604 м / и в. Алексица /1 530 м/.

Същинска Средна гора, която заема най-високия дял на планината се отличава със заоблено и плоско било. Докато на север се спускат стръмни склонове, обрасли с гори, то южните са по-полегати и постепенно преждат в Маришката низина.

Ядрото на Същинска Средна гора е изградено от средногорски гранит. Западната част на Сърнена Средна гора и билните части на Същинска Средна гора притежават същия строеж.

Високометаморфната кристалинна серия на Средна гора е представена от гранитен батолит, вложен предимно в гнайси и амфиболити.

Сепонски варовици и мергелни вулканити представят кредата, която има много по-голямо разпространение. Най-широко същата е разпространена по южните склонове на Средна гора.

Тракийската низина има разнороден строеж. Най-отдолу се откроява кристалинната основа, която е неравномерно потънала и покрита с по-млади наслаги. Хисарската котловина се е образувала по времето на ранния терциер, при хлътването на големия масив между Средна гора и Родопа планина. Твърде вероятно е тя да е представлявала дъно на езеро. Нейното разположение в северната дислокационна линия на това хлътване е благоприятствано от наличието на богато термоминерално находище.

4.1.3 Климат

Стара планина и Средна гора предпазват Хисарската котловина от студените северни ветрове. Климатът е сравнително мек, умерено континентален. Мекият характер на климата в района най-добре се изразява през зимата. През най-студения месец на годината - януари, средните месечни температури са около 2°C. Тази температура е с около 2°C по-висока от местата със същата надморска височина на север от Стара планина. Относителният наклон на терена от север към юг не позволява формирането на много ниски минимални температури. Въпреки това обаче след студени полярни нахлувания и продължително антициклонално време в ясни и тихи нощи долинният характер на местността е предпоставка да се наблюдават и температури под -10°C. Започналото от есента затишие се задържа през месеците декември и януари. Тогава средната скорост на вятъра е под 1 м/с. През зимните месеци средната месечна обща облачност е в граници 6 - 6,5 бала. През сезона средно има 13 - 14 ясни дни и 36 - 37 облачни дни.

Валежите през зимата (126 мм на кв. м) са малко по-големи от тези в Предбалканския район, но все още остават най-малки в сравнение с другите сезони. Над 50% от тях са от дъжд. Снежната покривка е тънка и се задържа за кратки периоди от време. Обикновено тя се появява през средата на декември и изчезва през първата десетдневка на март. През сезона има около 16 дни със снежна покривка.

В биоклиматичен аспект пролетта настъпва от момента на устойчиво задържане на температурата на въздуха над 5°C. В Хисарската котловина температурата на въздуха преминава тази граница в края на първата десетдневка на март. Пролетта е относително по-прохладна от есента. Средната месечна температура на централния пролетен месец - април, е 12°C, което е с около 1°C по-ниско от симетричния му месец октомври. В изключително топли години максималната температура може да достигне до 24°C през април, а след студени нахлувания при устойчиво антициклонално време могат да се наблюдават и температури около 0°C. Пролетните валежи са по-големи в сравнение със зимните и есенните и за района те са около 160 мм на кв. метър. Най-дъждовен пролетен месец е май със средна месечна сума на валежите около 70 мм. Лятото е умерено топло. През месеците юли и август средната месечна температура е около 23°C. Най-високите температури през лятото рядко превишават 34°C. Температурата на въздуха преминава устойчиво над 15°C в края на първите пет дни от месец май и се задържа до началото на октомври. Тази температура се наблюдава средно през около 153 дни от годината. През лятото около 28 - 29 дни небето е ясно. Летните валежи в района са около 180 - 190 мм или средно около 23 дни са дъждовни. Забележително явление за Хисарската котловина е липсата на мъгли. През

годината има средно около 10 - 12 краткотрайни мъгливи дни. Малкото облачни и мъгливи дни, както и откритият на юг траен широк хоризонт, са предпоставка за продължителност на слънчевото греене. Въздухът е сух със средна относителна влажност 70%.

Мекият климат, без много студени зими, приятните прохладни лета, топлата и тиха есен са чудесна предпоставка за почивка през всички годишни сезони. Характерът на климата в съчетание с термоминералното находище благоприятстват в Хисарската котловина да се развият спортно-рекреационна и балнеолечебна дейност.

4.1.4. Води

Минералните води от гр.Хисаря, с.Старо Железаре и с.Красново се използват за пиене и за лечението на бъбречно-урологични, жлъчни, стомашно-чревни, чернодробни заболявания и на опорно-двигателния апарат. Хидроминералните ресурси на минералните извори в общината са 59.10 л./сек , а в качествено отношение са еднородни. Всички попадат в категорията на слабо минерализираните термални води. Това са води с минерализация под 1 мг/л.

Водоизточниците са сондажни и каптажни. Дълбочината на сондажите в гр. Хисаря е от 300 до 600 м., а в с. Красново е 160 м. Дълбочината на каптажите в гр. Хисаря е от 4 до 32 м., а в с. Красново е 8 м..

Хидроложката система в района на Община Хисаря се определя от реките ”Стряма”, ”Калаващица”, ”Пикла”, ”Пясъчник”. Те имат постоянен дебит и голяма водосборна площ. Хидроложките условия се определят от подпочвени води, от които чрез тръбни и шахтови кладенци се водоснабдява населението, а за напояване са изградени хидротехнически съоръжения – язовирите – с общ брой 57.

4.1.5. Качество на въздуха в приземния слой от атмосферата.

На територията на Община Хисаря няма стационарни пунктове за контрол на качеството на атмосферния въздух /СПККАВ/.

Според изготвения в съответствие с изискванията на Наредба № 7 към Закона за чистотата на атмосферния въздух от РИОСВ – Пловдив списък на районите за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух от МОСВ /писмо № 2351 от 10.10.2001 г./ Община Хисаря е включена в чл.30, ал.1, т.4 / райони, в които нивата на замърсяване не превишават долните оценъчни прагове/ от същата наредба, като класификацията е изготвена на базата на статистически данни и теоретични разчети за емисиите от съответните сектори на промишлеността, бита и автотранспорта.

Община Хисаря, както и другите по-малки общини на територията на РИОСВ – Пловдив, има незначителен индустриален потенциал, което не оказва чувствително влияние на качеството на атмосферния въздух и не се налага изготвяне на програма за намаляване на нивата на замърсителите.

4.1.6 Гори

Площта на горите на територията на Община Хисаря е 202 кв.км.. Значението на горите е многостранно - използват се като строителна и технологична суровина, за водоохранни и противоерозионни функции. Горите осигуряват още паша на значителна част от селскостопанските животни, листников фураж и сено от голите площи. В горите се добиват още значителни количества гъби, горски плодове и билки.

Преобладават следните дървесни видове: Бял бор; смърч; бук ; келяв габър; акация ; габър; черен бор; дугласка ела ; зимен дъб; благун ; космат дъб; цер; други широколистни видове.

По бреговете на реките и долната част на склоновете са се настанили някои по-влаголюбиви видове, като елши, тополи и трепетлики.

Държавно лесничейство „Хисар“ се намира в централната част на Средногорско-Крайцидската планинска област и отчасти в Горнотракийската низина. Горите и горските площи са разположени основно по южните склонове на Същинска Средна гора и Сърнена гора.

4.2 ДЕМОГРАФСКА СТРУКТУРА

Тенденцията на застаряване на населението в Община Хисаря се запазва /видно от представените по-долу данни/. Това довежда до промени в неговата основна възрастова структура – разпределение на населението под, във и над трудоспособна възраст. Община Хисаря се отличава с висок дял на населението в надтрудоспособна възраст и нисък дял на населението в подтрудоспособна възраст. Влияние върху обхвата на населението във и над трудоспособна възраст оказва както остаряването на населението, така и законодателните промени в определянето на възрастовите граници на населението при пенсиониране. Общата смъртност в областта като трайна тенденция е по-ниска от тази за България. Общата смъртност в Хисаря е 23,4%. Средната гъстота на населението е 23.6 д./кв.км. което сравнително ниско сравнение с показателите за страната 74,6д./кв.км, а за Пловдивска област – 119,7 д/ кв.км.

НСИ – Брой и структура на населението в общината

Община Хисаря

(Брой)

Показатели	2011	2012	2013	2014	2015
Население – общо	12 409	12 137	11 929	11 695	11 566
Мъже	5 947	5 818	5 709	5 583	5 517
Жени	6 462	6 319	6 220	6 112	6 049
Под трудоспособна възраст	1 263	1 236	1 205	1 169	1 159
Мъже	653	640	613	591	585
Жени	610	596	592	578	574
В трудоспособна възраст	6 442	6 358	6 293	6 155	6 104
Мъже	3 526	3 469	3 435	3 357	3 336
Жени	2 916	2 889	2 858	2 798	2 768
Над трудоспособна възраст	4 704	4 543	4 431	4 371	4 303
Мъже	1 768	1 709	1 661	1 635	1 596
Жени	2 936	2 834	2 770	2 736	2 707

Икономически активното население обхваща всички лица на 15 и повече навършени години, които са заети или безработни. Равнището на безработица е много важен показател за цялостното развитие на всяка една община.

Данни за безработицата – област Пловдив
Източник: Агенция по заетостта

РАВНИЩЕ НА БЕЗРАБОТИЦА, ПРЕДЛАГАНЕ И ТЪРСЕНЕ НА ТРУДОВИЯ ПАЗАР ПО ОБЛАСТИ

към 31.12.2016 г.

Област	Регистрирани безработни		Постъпили на работа през месеца	Безработни до 29 г., вкл.	Безработни с регистрацията над 1 г.	Свободни работни места		Равнище на безработица	
	Общо през декември 2016 г.	Прираст спрямо ноември 2016 г.				Заявени през месеца	Безработни за едно работно място	През декември 2016 г.	Прираст спрямо ноември 2016 г.
	(брой)	(брой)							
За страната	261015	3035	13553	37667	99098	9690	8	8,0	0,1
Пловдив	17588	36	1062	3165	5427	822	8	5,8	0,0

Данни за равнището на безработицата в областта:НСИ, МТСП

Год.	общ брой регистрирани безработни	равнище на безработица за област Пловдив
2016	17588	5.8%
2015	23680	7.9%
2014	27281	9,0%
2013	30632	10.1%
2012	30352	10.0%

Регистрирани безработни лица в община Хисаря:

Год.	Бр.безработни
2011	620
2012	678
2013	607
2014	585
2015	555

Наблюдава се плавен темп на нарастване на броя на зетите лица, което се отнася както за Областта, така и в по-малък мащаб за община Хисаря.

Между общинския център и останалата част на общината съществуват различия в икономическото и инфраструктурното развитие, заетост, доходи, и качество на живот. Особено засегнати са отдалечените от общинския център малки населени места, където заетостта на населението е основно в селското стопанство. Ниско е равнището на средната работна заплата в почти всички отрасли на икономиката на общината. Доходите на зетите изостават спрямо нивата в областта. За 2013г., например, средната работна заплата за област Пловдив е 698 лв., докато за община Хисаря достига едва 569 лв. и тенденцията остава

негативна.

Икономиката на общината е с изразен промишлено-аграрен характер, като силно застъпени са туристическата и търговската дейност. Основно активната част от населението е заета в обслужващата сфера и обществения и частния сектор. Тя е съсредоточена основно в общинския център – гр.Хисаря, който изпълнява и ролята на център на зона на локална икономическа гравитация. Не малка част от населението работи в сферата на селското стопанство и промишлените предприятия, а населението в извънградските райони се занимава предимно с отглеждането на селскостопанска продукция.

4.3 ТРАНСПОРТ

Инфраструктурата е важен фактор, който оказва влияние върху настоящите възможности и дългосрочните перспективи за развитие в Община Хисаря. В тази връзка особено важна роля играе транспортната инфраструктура. На територията на Общината има организиран обществен транспорт за превоз на пътници с автобусен и железопътен транспорт. С по-важно значение е автобусният транспорт, който покрива на 100% всички населени места на Общината.

Транспортната обвързаност на Общината с националната мрежа се осъществява от близостта на автомагистрала “Тракия”, подбалканската автомагистрала и ЖП отклонението от линията Пловдив-Карлово. През териториалната единица преминават предимно пътища от II, III и IV клас, осъществяващи междуселищни връзки вътре в общината, както и съседни общини – Карлово, Калояново и Стрелча.

Със средства от европейски фондове и националния бюджет е реконструирана пречиствателна станция и е модернизирана част от ВиК мрежата на трите квартала на града. На територията на Община Хисаря за водоснабдяване са разкрити общо 12 сондажни кладенци, 9 шахтови и един дренаж. Водопроводната мрежа в Община Хисар е изградена на около 90% - за гр. Хисаря 77,0 км и за селата от общината - 125,9 км.

4.4 ТУРИЗЪМ

Град Хисаря и община Хисаря е известна туристическа дестинация , която разполага с много добра изградена туристическа база, посещавана от хиляди туристи от цял свят. Легловата база е заета целогодишно, като се наблюдава силен летен туристически сезон по-слаб есенен и пролетен сезон и затихващ зимен сезон . Средната заетост на легловата база през 2016 е 42,2% при 40 % за 2014 и 2015 г. Броят на категоризираните туристически обекти е 150 с общо 2184 легла. Общия брой на легловата база е 3022 в т. ч 712 легла в медицинската база и 120 - в хижи.

Направения анализ показва, че през последните няколко години (2010-2016) възходящият тренд в развитието на туризма се запазва и това ясно се вижда в Таблица:

години	регистрирани туристи			реализ. нощувки		
	Общо	БГ	ЧГ	БГ	ЧГ	Общо
2010	79214	74971	4243	181378	25418	206796
2011	90490	83572	6918	198836	46179	245015
2012	91774	84340	7434	204294	54856	259150
2013	92235	84872	7363	210286	57723	268009
2014	99021	89385	9635	203822	64247	268069
2015	102756	92717	10039	211400	66808	278208
2016	122278	111658	10620	243910	68517	312427

източник : Община Хисаря

Сравняването на броя на регистрираните туристи и реализираните нощувки през 2016 г. с тези през 2015 г. показва, че броя на туристите и нощувките продължава да нараства . През 2016 са регистрирани 19522 повече туристи , като е постигнат ръст от 18 % . Значително по-голям е и броя на реализираните нощувки през 2016 г., които в сравнение с тези от 2015 г. са се увеличили с 34219 . Постигнат е ръст от 12 %.

През разглеждания период, данните от НСИ показват, че мъжете заемат по-голям дял спрямо жените в групите в под и в трудоспособна възраст, за разлика от групата в над трудоспособна възраст, където жените са повече.

От общия брой на населението на общината 63.2% живеят в общинския център – гр. Хисаря и 36.8% населяват селата.

Таблица на населението по постоянен и настоящ адрес
област ПЛОВДИВ община ХИСАРЯ
 – източник - ГРАО

Населено място	Постоянен адрес, общо	Настоящ адрес, общо	Постоянен и наст. адрес в същото НМ
ГР.ХИСАРЯ	7996	7042	6630
С.БЕЛОВИЦА	287	287	247
С.КРАСНОВО	709	754	606
С.КРЪСТЕВИЧ	340	379	291
С.МАЛО КРУШЕВО	134	141	101
С.МИХИЛЦИ	149	157	117
С.МЪТЕНИЦА	77	93	61
С.НОВО ЖЕЛЕЗАРЕ	215	274	201
С.ПАНИЧЕРИ	833	849	708
С.СТАРО ЖЕЛЕЗАРЕ	417	471	369
С.СТАРОСЕЛ	1002	1027	871
С.ЧЕРНИЧЕВО	329	412	287
ВСИЧКО ЗА ОБЩИНАТА	12488	11886	10489

дата **15.12.2016**

4.5 СГРАДЕН ФОНД

Наличният сграден фонд на територията на община Хисаря обхваща сгради общинска, държавна и частна собственост.

Преобладаващата част от сградите са тухлени, без топлоизолация и с ниски топлотехнически качества.

Описание: Границите на Община Хисаря обхващат следните населени места: град Хисаря, село Михилци, село Черничево, село Старо Железаре, село Ново Железаре, село Паничери, село Мътеница, село Старосел, село Красново, село Кръстевич, село Беловица и село Мало Крушево.

По данни на НСИ за 2011г. броя на жилища е 9434, докато броя на сградите е 7648 . Строителството е било най-активно в годините между 1960 и 1969г.

ОБЩО	До края на 1949г.	1950-1959г.	1960-1969г.	1970-1979г.	1980-1989г.	1990-1999г.	2000-2011г.
СГРАДИ - 7648	1719	1579	1807	1324	850	258	111
ЖИЛИЩА- 9434	1812	1671	2128	1783	1228	439	372

4.5.1 Конструкция на жилищен фонд

Най-малобройни са сградите, изпълнявани с панелни строителни системи, което е обусловено от факта, че строителството е предимно нискоетажно, а териториалното разпределение на жилищните ресурси е благоприятно. Макар и малко на брой, те се нуждаят от цялостно конструктивно обследване, обследване за енергийната ефективност и подмяна на инсталациите. Скелетните стоманобетонни сгради са 177 , а масивните 2999.

Година	ОБЩО	Стоманобетонни-Еднопанелни	Стоманобетонни-Скелетни	Масивни
1985г.	5792	4	24	2177
2001г.	6215	16	184	2171
2011г.	7648	40	117	2999

Жилищни сгради по конструкция на сградата.

Най-силно е било строителството на стоманобетонни-скелетни жилищни сгради в периода от 1985 до 2001 г. Броя на масивните жилищни сгради в изследвания период се увеличава с 882 , а броя на стоманобетонните панелни жилищни сгради с 36.

Броят на жилищата е 9434 по даннина НСИ от 2011г. и има 30362 жилищни помещения с полезна площ 634812 кв. м. Строителството в Община Хисаря е в устройствени зони с преобладаващо застрояване с малка височина и плътност, като кота корниз е до 10м. Застрояването е в унисон с природната среда. Структурните елементи на града, отделните райони, са в унисон помежду си и градоустройственото решение предполага адаптивност на селищната структура с характерния релеф.

Жилищната задоволеност се характеризира с показателя брой жилища на 1000 души население. Този индикатор за удовлетвореността от жилищния фонд като количество и неговата достатъчност или нужда от нови е показателен за силно развити в икономическо отношение страни, където пазара на имоти и жилища е балансиран. Тук за община Хисаря този показател е недостатъчен за да се прецени количеството наличен фонд, тъй като е деформиран от множеството необитавани сгради. От общо 7648 жилищни сгради 63% са обитавани 4822 сгради. Изключително висок е процента на необитаваните жилища, на територията на общината, и се наблюдава голямо покачване спрямо 1985 г. от 189 до 1756 през 2011 или 23%. Обратна тенденция се наблюдава при жилищата за временно обитаване от 1136 през 1985 намаляват на 1070 или 14% от общия брой.

Общински сгради на територията на Община Хисаря

СГРАДА	ОБЩИ НА	АДРЕС	РЗП	ВИД НА СГРАДАТА	НОМЕР НА СЕРТИ ФИКАТ	ДАТА НА ИЗДАВАНЕ	КЛАС НА ЕНЕРГО ПОТРЕБ ЛЕНИЕ	ИЗПЪЛНЕНИ МЕРКИ ДА/НЕ
СУ "Хр.Смирненски"	Хисаря	бул. "Христо Ботев" № 43	4284 кв.м	сгради за образование и наука				ДА
ОДЗ "Мечо Пух"	Хисаря	ул. "Никола Вапцаров № 22	1698 кв.м	сгради за образование и наука				ДА
ДГ "Пинокио"	Хисаря	ул. "Тракия" № 2	880 кв.м	сгради за образование и наука	015КА С013	05.06.2010 г.	В	ДА
ДГ "Дъга"	Хисаря	ул. "Елин Пелин" № 7	1057 кв.м	сгради за образование и наука	015КА С014	05.06.2010 г.	В	ДА
ОУ "Кл. Охридски"	Хисаря	бул. "Иван Вазов"	1038 кв.м	сгради за образование и наука	035ЕЕИ 001	28.06.2010 г.	С	Изпълнени мерки:топлоизолация външни стени, подмяна дограма, смяна котел

ОУ "Христо Ботев"	Хисаря	ул. "Първа" № 26 с. Красново	784 кв.м	сгради за образование и наука	015 КАС01 6	19.5.2010 г.	В	Изпълнени мерки:топлоизолация външни стени, покрив и под, подмяна дограма
ОУ "Васил Левски"	Хисаря	бул. "Христо Ботев" № 57	2796 кв.м	сгради за образование и наука	270ГЕТ 009	26.05.2014 г.	В	НЕ
ОУ "Христо Ботев" -	Хисаря	с. Паничери	1293 кв.м.	сгради за образование и наука	270ГЕТ 009	26.05.2014 г.	С	НЕ
ДГ "Слънце"	Хисаря	с. Паничери	868,80 кв.м	сгради за образование и наука	365ЕФЕ 123	27.12.2016 г.	В	НЕ
НЧ "Иван Вазов"	Хисаря	бул. "Ген. Гурко"	4627 кв.м	сгради в областта на културата и изкуството			В	Изпълнени мерки:топлоизолация външни стени, подменена дограма
НЧ "Т.Д. Пашкулов"	Хисаря	с. Старо Железаре	932 кв.м	сгради в областта на културата и изкуството			С	Изпълнени мерки:топлоизолация външни стени, подменена дограма

НЧ "Гео Милев"	Хисаря	с. Старосел	1230 кв.м	сгради в областта на културата и изкуството			С	Изпълнени мерки:топлоизолация външни стени, подменена дограма
НЧ "Соколов"	Хисаря	с.Паничери	789 кв.м	сгради в областта на културата и изкуството			С	Изпълнени мерки:топлоизолация външни стени, подменена дограма
НЧ "Отец Паисий"	Хисаря	с. Красново	1633 кв.м	сгради в областта на културата и изкуството			Д	Изпълнени мерки:топлоизолация външни стени, подменена дограма
Общинска администрация	Хисаря	бул. "Генерал Гурко" 14	1120 кв.м	сгради за административно обслужване				Изпълнени мерки:топлоизолация външни стени и покрив, подменена дограма
Кметство	Хисаря	с. Старосел	262 кв.м	сгради за административно обслужване	365ЕФЕ 125	27.12.2016 г.	А	не
НЧ Страхил"	Хисаря	с. Кръстевич	939 кв.м	сгради в областта на културата и изкуството	365ЕФЕ 124	27.12.2016 г.	В	не

Читалище, кметство и детска градина	Хисаря	с. Беловица	1140 кв.м	сгради за администрат ивно обслужване; сгради в областта на културата и изкуството				
НЧ "Н.Й Вапцаров", кметство и здравна служба	Хисаря	с. Ново Железаре	1760 кв.м	сгради за администрат ивно обслужване; сгради в областта на културата и изкуството, здравни услуги				
НЧ "Искра"	Хисаря	гр. Хисаря, кв. Миромир	1140 кв.м	сгради в областта на културата и изкуството				
НЧ "Ечо Неделев"	Хисаря	с. Черничево		сгради в областта на културата и изкуството				

Медицински център 1	Хисаря	ул. "Гладстон" № 12	1344 кв.м	сгради в областта на здравеопазването	095АН Д191	26.03.2016 г.	С	Изпълнени мерки: подменена дограма, външна топлоизолация и подмяна отоплителна инсталация и котел
Обществена сграда	Хисаря	ул. "Д. Благоев" № 5	222 кв.м	други сгради за обществено обслужване				
ОУ "20 април"	Хисаря	с. Старосел		сгради за образование и наука				
ДГ "Чайка"	Хисаря	с. Старосел	800 кв.м	сгради за образование и наука				
ДГ "Роза"	Хисаря	с. Ст. Железаре	1057 кв.м	сгради за образование и наука				
НЧ "Хр. Ботев"	Хисаря	с. Михилци	360 кв.м	сгради за административно обслужване; сгради в областта на културата и изкуството				
Кметство	Хисаря	Михилци	109 кв.м	сгради за административно обслужване				

Кметство	Хисаря	Черничево	280 кв.м	сгради за администрат ивно обслужване				
Кметство	Хисаря	Старо Железаре	240 кв.м x 2	сгради за администрат ивно обслужване				
Кметство	Хисаря	Паничери	240 кв.м x 2	сгради за администрат ивно обслужване				
Кметство	Хисаря	Мътеница	147 кв.м	сгради за администрат ивно обслужване и здравна служба				
Археологически музей	Хисаря	Ул. Ал. Стамболийски №	329 кв.м	сгради в областта на културата и археологията				
Здравна служба	Хисаря	С. Паничери	134 кв.м	Сграда за здравно обслужване				

4.6 Външна осветителна уредба

Електрифицирани са всичките 12 населени места в Общината. Електропреносна мрежа в по-голямата си част съответства на съвременните изисквания, наложаща е подмяна на амортизирана електропреносна мрежа и кабелизация на съществуващата въздушна /поне в централната градска част./. Фасадно осветление не се използва.

5. ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ. ВРЪЗКИ С ДРУГИ ПРОГРАМИ

Приоритетите на община Хисаря за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници са в зависимост от стратегическите цели и политиката за развитие на общината – постигане на конкурентоспособна местна икономика, подобряване стандарта на живот на населението, намаляване на емисиите на парникови газове – цели, определени от политиката за устойчиво развитие.

Изпълнението на мерките в общинската програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници съчетава препоръките в изготвените доклади от проведените енергийни обследвания на сградите общинска собственост. При обновяването на тези сгради освен мерки по подобряване на термичната изолация на сградата, след доказване на икономическата ефективност, могат да се включат мерки за заместване на съществуващо отопление с такова, базирано на ВЕИ, както и такива за въвеждане на термични слънчеви колектори.

6. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПОТЕНЦИАЛА И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА ИЗПОЛЗВАНЕ ПО ВИДОВЕ РЕСУРСИ

Традиционните източници на енергия имат ограничен лимит на ресурс и разпространение, както и доказано вредно въздействие върху природната среда. Възобновяемите енергоизточници са практически неизчерпаеми, без вредно въздействие върху околната среда и имат значим принос за устойчивото развитие на страната. Опасността от глобално затопляне в последните години постави като основна цел намаляването на емисиите на парниковите газове и използването на възобновяеми енергоизточници.

6.1 Слънчева енергия

Една от най-добре разработените и с доказан потенциал и бъдеще е слънчевата енергия. Още през март 2007 г. Европейският съвет постави като цел до 2020 г. 20% от енергията в ЕС да идва от възобновяеми източници. Технологичните възможности за оползотворяването на слънчевата енергия в общината не са за пренебрегване. Слънчевото отопление е конкурентно в сравнение с нагряването на вода чрез електричество.

Енергийното потребление в бита и услугите може да бъде значително намалено чрез разширено използване на ВЕИ, предимно слънчева енергия, както във възстановени (ремонтирани), така и в новопостроени сгради.

Теоретичният потенциал на слънчевата енергия се дефинира като средното количество слънчева топлинна енергия, падаща за една година върху един квадратен метър хоризонтална земна повърхност и се измерва в kWh/m². При географски ширини в

диапазона 40°- 60° върху земната повърхност за един час пада максимално 0,8-0,9 kW/m².

Достъпният потенциал на слънчевата енергия се определя след отчитането на редица основни фактори: неравномерно разпределение на енергийните ресурси на слънчевата енергия през отделните сезони на годината; физикогеографски особености на територията; ограничения при строителството и експлоатацията на слънчевите системи в специфични територии, като природни резервати, военни обекти и др.

Средногодишното количество на слънчево греене за България е около 2 150 часа, а средногодишния ресурс слънчева радиация е 1 517 kWh m². Като цяло се получава общо количество теоретически потенциал слънчева енергия падаща върху територията на страната за една година от порядъка на 13.10 ktоe. Като достъпен годишен потенциал за усвояване на слънчевата енергия може да се посочи приблизително 390 ktоe (Като официален източник за оценка на потенциала на слънчевата енергия се използва проект на програма PHARE , BG9307-03-01-L001, „Техническа и икономическа оценка на ВЕИ в България”).

След анализ на базите данни е направено райониране на страната по слънчев потенциал и България е разделена на три региона в зависимост от интензивността на слънчевото греене - Централен Източен регион , Североизточен регион и Югоизточен и Югозападен регион. От разделението на районите става ясно, че Община Хисаря попада във втора зона на слънчево греене със средна годишна стойност на слънчевата радиация е около 1 550 kWh/m² годишно.

Въз основа на измерения ресурс на слънчевата енергия е необходимо да се изчисли прогнозният потенциал, въз основа на средно месечния потенциал в зависимост от климатичните условия – слънцегреене, температура на околната среда, сила на вятъра.

При оценката на теоретичния потенциал освен факторите, влияещи на слънчевата радиация над региона, трябва да се отчетат и следните допълнителни фактори:

- 1) влияние на наклона на терена спрямо равнината на хоризонта;
- 2) влияние на ориентация на терена спрямо географския юг;
- +
-
- 3) загуби на слънчева енергия от засенчвания, предизвикани от контура на хоризонта.

Добивът на слънчева енергия най-силно се влияе от различните видове засенчвания. Ако слънцето бъде закрито от засенчващ обект, остава да действа само дифузната и отразената радиация, чиято стойност е 3 - 4 пъти по-малка от пряката радиация.

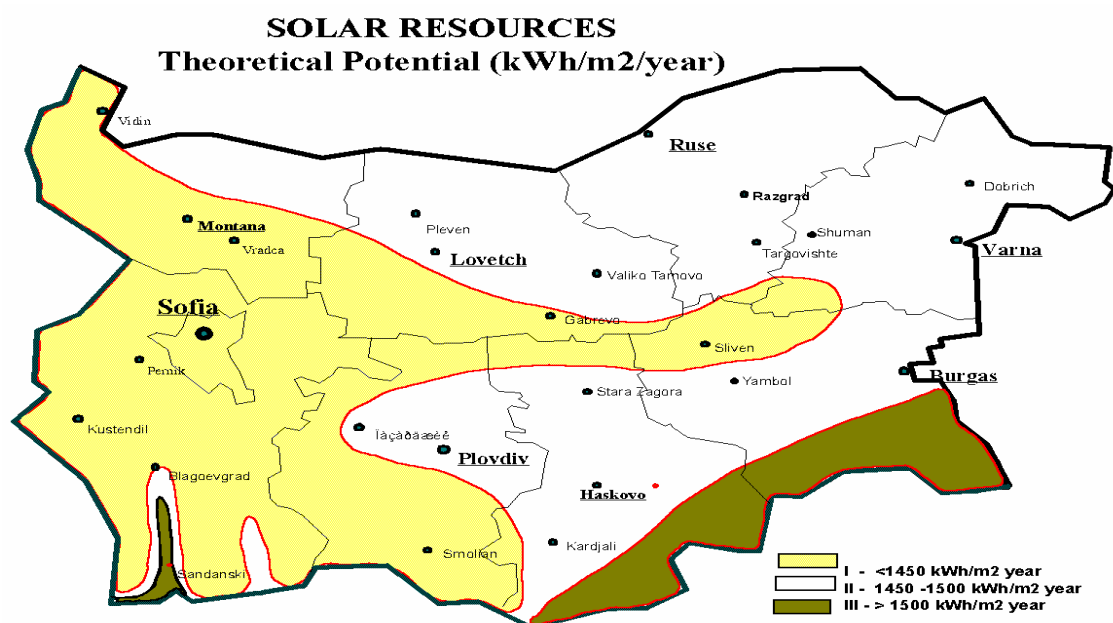
Технически потенциал е тази част от теоретичния слънчев потенциал, която може да бъде използвана при конкретни решения. Важна роля за максималния добив на енергия имат всички технически средства.

При оценката на техническия потенциал трябва да се отчетат и следните допълнителни фактори:

- 1) загуби от засенчвания от близки засенчващи обекти;
- 2) загуби от взаимни засенчвания на техническите средства;
- 3) загуби при преобразуване на слънчевата енергия.

Близки засенчващи обекти са сгради, комини, стълбове на електропроводи, дървета, колове на огради и други обекти, които могат да засенчат до 20 – 30%. Близки са засенчващите обекти, които се намират на по-малко от 100 метра. При наличие на такива, които не могат да бъдат премахнати влиянието им се избягва или намалява до възможния минимум при проектирането на разположението на техническите средства.

Фигура № 1 Карта за теоретичния потенциал на слънчевата радиация в България

За оползотворяване на слънчевата енергия най-достъпни и икономически ефективни са технологиите за преобразуване на слънчевата енергия в топлина, включващи т. н. слънчеви колектори. Предимствата на слънчевите термични инсталации се състоят в следното: произвежда се екологична топлинна енергия; ограничава се използването на конвенционални горива и енергии; възможна /препоръчителна/ употреба в райони, в които доставките на енергии и горива са затруднени.

Генерирането на електроенергия от слънчеви фотоволтаици е една съвременна и свръхмодерна енергийна технология. Слънчевата фотоволтаика въпреки бързо падащите цени, остава много зависима от преференциални условия.

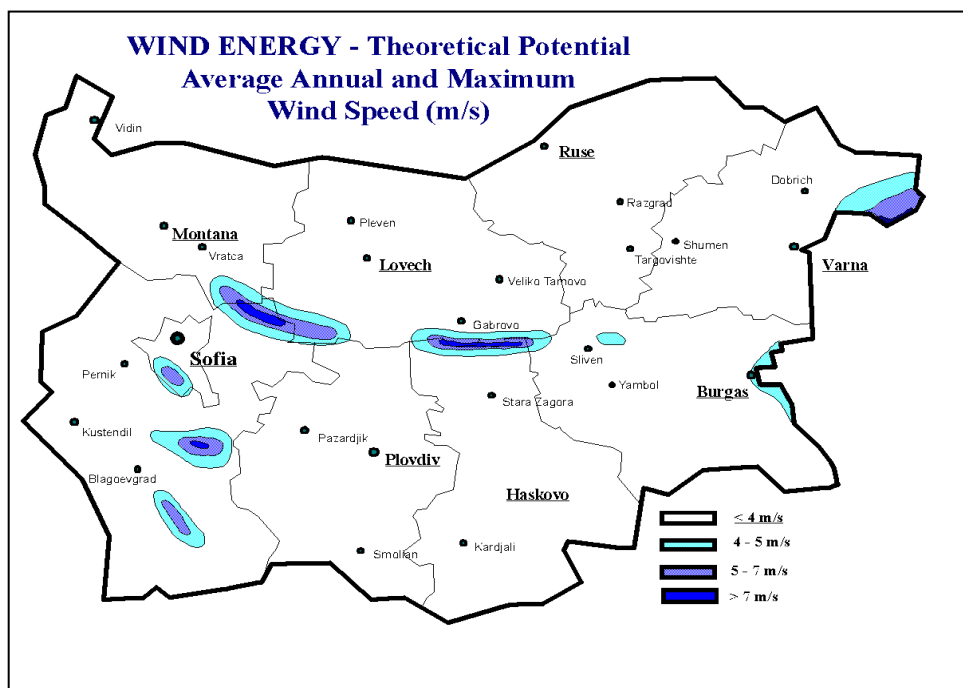
Изграждането на отоплителни инсталации може да доведе до 40-50 % намаляване на енергийното потребление във всички сгради на физически лица и собственици на промишлени предприятия, само след частични реконструкции и модернизации на сградите и покривните елементи.

Технологичните възможности за оползотворяването на слънчевата енергия в община Хисаря не представляват особен интерес за частни инвеститори. Към настоящия момент няма заявени инвестиционни намерения за изграждане на фотоволтаични инсталации на територията на общината.

В случай че за някои от сградите общинска собственост се препоръчва изграждането на фотоволтаична инсталация, община Хисаря ще се възползва от възможността да покрие част от енергийните нужди на част от сградите общинска собственост. Изграждането на такива системи ще доведе и до опазването на околната среда и намаляване на вредните емисии и на парните газове в атмосферата.

6.2 Вятърна енергия

Критериите, на базата на които се прави оценка на енергийния потенциал на вятъра, са неговата посока и средногодишната му скорост. За целите на програмата са използвани данни от проект BG 9307-03-01-L001, “Техническа и икономическа оценка на ВЕИ в България” на програма PHARE, 1997 година, получени от Института по метеорология и хидрология към БАН (119 метеорологични станции в България, регистриращи скоростта и посоката на вятъра). Данните са за период от над 30 години и са от общ характер. На тази база е извършено райониране на страната по ветрови потенциал.

Фигура № 2 Картохема на ветровия потенциал в България

На територията на България са обособени четири зони с различен ветрови потенциал, но само две от зоните представляват интерес за индустриално преобразуване на вятърната енергия в електроенергия: 5-7 m/s и >7 m/s.

Тези зони са с обща площ около 1 430 km², където средногодишната скорост на вятъра е около и над 6 m/s. Тази стойност е границата за икономическа целесъобразност на проектите за вятърна енергия. Следователно енергийният потенциал на вятъра в България не е голям.

Таблица № 3 Достъпен потенциал на вятърната енергия

КЛАС	0	1	2	3	4	5	6	7	8
Степен на използваемост на терена, %	49.3	62.9	76.5	57.3	31.0	32.5	28.4	86.4	25.0
Достъпни ресурси, GWh	1615	18522	12229	12504	2542	1200	1715	3872	8057

Община Хисаря попада в зона на ветрови потенциал със следните характеристики: средногодишна скорост на вятъра: $< 4 \text{ m/s}$ и плътност на вятъра: 100 W/m^2 .

Бъдещото развитие в подходящи планински зони и такива при по-ниски скорости на вятъра зависи от прилагането на нови технически решения.

След извършен анализ на техническия потенциал на вятърната енергия е установено, че единствено зоните със средногодишна скорост на вятъра над $6,5 \text{ m/s}$, имат значение за промишленото производство на електрическа енергия.

В зона на малък ветрови потенциал вариант за използване на вятърната енергия е посредством инсталиране на вятърни генератори с мощности до няколко десетки kW. Разположението на тези съоръжения е най-подходящо в зона с ветрови потенциал на места, където плътността на енергийния поток е над 200 W/m^2 .

Към настоящия момент на територията на община Хисаря няма заявени инвестиционни намерения за изграждане на вятърни паркове и все още не са изследвани възможностите за оползотворяване на наличния ресурс.

6.3 Водна енергия

Енергийният потенциал на водния ресурс в страната се използва за производство на електроенергия от ВЕЦ и е силно зависим от сезонните и климатични условия. ВЕЦ активно участват при покриване на върхови товари, като в дни с максимално натоварване на системата използваната мощност от ВЕЦ достига $1\,700 - 1\,800 \text{ MW}$. В България хидроенергийният потенциал е над $26\,500 \text{ GWh}$ ($\sim 2\,280 \text{ ktoe}$) годишно. Съществуват възможности за изграждане на нови хидроенергийни мощности с общо годишно производство около $10\,000 \text{ GWh}$ ($\sim 860 \text{ ktoe}$) годишно. ВЕЦ са най-значителният възобновяем източник на електроенергия в електроенергийния баланс на страната. Не се предвижда използване на енергийният потенциал на водния ресурс за производство на електроенергия от ВЕЦ на територията на Община Хисаря.

6.4 Геотермална енергия

В България за геотермални се считат всички минерални води с температура над 20°C . Потенциалът на геотермалния ресурс се измерва с количеството енергия, което може да бъде усвоено в даден температурен интервал. Характерно за водите у нас е, че са хипертермални с температури до 100°C .

В община Хисаря на база горепосочената информация няма потенциал за използване на геотермален ресурс.

6.5 Енергия от биомаса

Оценката на потенциала от биомаса изисква изключително внимателен и предпазлив подход, тъй като става дума за ресурси, които имат ограничен прираст и много други ценни приложения, включително осигуряване прехраната на хората и кислорода за атмосферата. Затова подходът е да се включват в потенциала само отпадъци от селското и горско стопанство, битови отпадъци, малощенна дървесина, която не намира друго приложение и отпада по естествени причини без да се използва, енергийни култури, отглеждани на пустеещи земи и т.н.

Значително е количеството биомаса, което се създава при отглеждането на земеделски

култури и добитък, при складирането на отпадъци, при поддръжката на зелените площи в общественения сектор или преработката на отпадни води. В близките години не съществува никаква опасност от изчерпване на тези източници на биомаса и поради този факт дейностите по насърчаване използването на възобновяеми енергийни източници на територията на община Хисаря ще бъдат насочени към оползотворяване на наличните ресурси биомаса. Като източници на биомаса на територията на общината могат да се използват основно стъблата на различни посевни култури, тревите, крайпътната паразитна растителност, дървесните отпадъци, остатъци от селскостопански фуражни посеви, животински отпадъци и в по-малка степен – горските отпадъци /санитарната сеч/.

В община Хисаря се използва биомаса – дърва за горене, както в обществения сектор /в детските градини и в училищата в малките населени места на територията на общината/, така и сред населението.

В България, с развиването на дърводобива и дървообработването, дървесните отпадъци могат да се използват като еко горива. При използването на съвременни технологии и машини отпадъчната биомаса може да се превърне в индустриални горива. Една от най-бързо развиващите се технологии, която не изисква големи капиталовложения е производството на брикети и пелети. Брикетите и пелетите са продукти, получени чрез пресоване на раздробена отпадъчна биомаса без свързващо вещество. Суровина за производството на брикети и пелети се добива от:

- ✓ Дърводобива - вършина, клони, кора, маломерни и нестандартни обли материали, суха и паднала маса, материали, добивани при огледаните сечи, и др.
- ✓ дървообработването - трици, стърготини, талаш, капаци, изрезки, малки парчета и др.;
- ✓ целулозно-хартиената промишленост - стърготини, кора, отпадъчна хартия и др.;
- ✓ селското стопанство - слама, слънчогледови стъбла, лозови пръчки, клони от овощните дървета и др.

Предимство при използването на дървесна биомаса е и намаляване на освободените емисии парникови газове. При изгарянето на дървесни брикети и пелети се получава пепел, която може да се използва като тор, тъй като не съдържа и по време на горенето не се получават вредни емисии, тъй като отделеният въглероден диоксид (CO₂) се усвоява от растенията при фотосинтезата.

Употребата на брикети и пелети се засилва все повече в последните няколко години, като на територията на страната дървесната биомаса започва да замества използването на конвенционална енергия и в много общини се преминава към изграждане на отоплителни инсталации с котли на пелети.

Таблица № 4 Сравнителна таблица по калоричност и пепелно съдържание на горивата

Вид гориво	Калоричност	Пепелно съдържание %
Кафяви въглища	15-16	10-25
Брикети от кафяви въглища	19,5	4-10

Суша дървесина	5,8-6,5	2-4
Брикети от кора	4,2	1-3
Дървесни брикети и пелети	18-19	0,9-1,5

От горепосочените данни се вижда, че отпадъчната биомаса, преработена на брикети и пелети, има по-голяма калоричност отколкото традиционно използваните горива. За сравнение - около 2,5 кг брикети или пелети се равняват на 1 кг горивна нафта, или 1 тон брикети и пелети могат да заменят 500 литра горивна нафта.

Горският фонд на общината възлиза на около 20977,0 ха. За момента на територията на община Хисаря няма инвестиционни намерения за изграждане на предприятие за производство на енергия от биомаса – остатъчният материал от дървопреработката и дърводобива може да бъде използван за производството на дървени пелети.

Към настоящия момент в община Хисаря има постъпило една инвестиционно намерение за изграждане на инсталация за производство на електрическа енергия от биомаса от „Нова Био Енерджи” ООД на територията с. Черничево, община Хисаря.

6.6. Използване на биогорива и енергия от възобновяеми източници в транспорта.

На територията на община Хисаря все още не се използват биогорива и енергия от възобновяеми източници в областта на транспорта. Усилията за повишаването на енергийната ефективност в тази сфера и използването на биогорива, в бъдеще ще бъдат насочени към привличане на инвеститори и към обновяване на автомобилния парк на обществените и частни превозвачи.

7. ИЗБОР НА МЕРКИ, ЗАЛОЖЕНИ В НАЦИОНАЛЕН ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ЗА ЕНЕРГИЯТА ОТ ВЪЗОБНОВЯЕМИ ИЗТОЧНИЦИ (НПДЕВИ)

Стратегическата цел на дългосрочната общинска програма за насърчаване използването на възобновяеми енергийни източници на община Хисаря за периода 2019-2029г. е да създаде предпоставки за провеждане на енергийно ефективна и екологична политика, която да подобри енергийната инфраструктура на общината и да намали потреблението на конвенционални източници на енергия.

Приоритет 1 Изграждане и развитие на устойчива енергийна инфраструктура

Специфична цел 1.1. Повишаване на енергийната ефективност в обществени сгради

Мярка 1.1.1. Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в обществени сгради на административната, културната и образователната инфраструктура и проучване на възможностите за използване на възобновяема енергия в обществените сгради;

Мярка 1.1.2. Подобряване на системите за контрол и мониторинг на потреблението на енергия от сградния фонд – общинска собственост.

Очаквани резултати:

- Подобряване на условията на обитаване на обществените сгради, повишаване на

енергийните характеристики на сградите;

- Оптимизиране на разходите в резултат на постигнатите енергийни спестявания от изпълнените мерки;
- Удължен експлоатационен срок на публичната инфраструктура и на общинските инсталации и съоръжения;
- Редуциране на въглеродните емисии от публичната инфраструктура;
- Намалена консумация на енергия – повишаване на икономите на енергия, в случай че се понижи потреблението на конвенционални енергийни източници.

Специфична цел 1.2. Повишаване на енергийната ефективност в жилищния сектор на територията на общината

Мярка 1.2.1. Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в жилищните сгради на територията на общината;

Мярка 1.2.2. Разработване и въвеждане на консултативни и информационни механизми за популяризиране на енергийно ефективни мерки в жилищния сектор;

Мярка 1.2.3. Въвеждане на стандарти за енергийно ефективно управление на общинските жилища;

Мярка 1.2.4. Въвеждане на ефективни системи за мониторинг на резултатите от реализираните мерки за енергийна ефективност в жилищните сгради;

Мярка 1.2.5. Подкрепа за сдружения на собственици и други организации при проучване на възможностите за оползотворяване на ВЕИ.

Очаквани резултати:

- Намаляване на годишните разходи за енергия на домакинствата;
- Подобен комфорт на обитателите на обновените сгради;
- Удължен експлоатационен срок на сградите;
- Подобрена градска среда и цялостната визия на общината;
- Намаляване на въглеродните емисии, генерирани от частния жилищен фонд;
- Стимулиране на гражданите за използване на ВЕИ.

Специфична цел 1.3. Подобряване на енергийната ефективност на уличното осветление

Мярка 1.3.1. Изготвяне и поддържане на база данни за системата на уличното осветление в общината;

Мярка 1.3.2. Ремонт на съществуващото и изграждане на ново улично осветление, въвеждане на мерки за енергийна ефективност;

Мярка 1.3.3. Поетапно изграждане на автономно енергоспестяващо улично осветление;

Мярка 1.3.4. Въвеждане на системи за ефективно управление на уличното осветление;

Мярка 1.3.5. Разработване на ефективни системи за поддържане и експлоатация на уличното осветление, включване и на гражданско участие.

Очаквани резултати:

- Подобряване на качеството и ефективността на уличното осветление и привеждането му в съответствие с нормативните изисквания;
- Намаляване на разходите за улично осветление;
- Подобряване безопасността и физическите характеристики на градската среда;
- Редуциране на въглеродните емисии, генерирани от уличното осветление.

Приоритет 2 Оползотворяване на енергията от възобновяеми източници

Специфична цел 2.1. Повишаване дела на енергията от възобновяеми източници, използвана в публичния сектор

Мярка 2.1.1. Извършване на предпроектни проучвания за изграждане на системи, използващи ВЕИ, на терени, общинска собственост;

Мярка 2.1.2. Инсталиране на системи използващи ВЕИ в сгради общинска собственост – биомаса, термпомпи;

Мярка 2.1.3. Разработване и прилагане на мерки за въвеждане на хибридно улично осветление

Очаквани резултати:

- Подобрени енергийни характеристики на общинския сграден фонд, повишен комфорт за служителите и граждани;
- Намаляване потреблението на конвенционални източници на енергия в сгради, общинска собственост;
- Повишено качество на предоставяните на територията на общината услуги;
- Понижен разход за енергия за отопление и осветление в публичния сектор;
- Редуциране на емисиите парникови газове.

Специфична цел 2.2. Насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници в жилищния сектор на територията на общината

Мярка 2.2.1. Провеждане на информационни кампании за популяризиране използването на възобновяеми енергийни източници в сгради, частна собственост – слънчеви колектори и фотоволтаици, биомаса;

Мярка 2.2.2. Създаване на механизъм за техническа помощ на частни лица за монтиране на соларни панели върху покривите на жилищни сгради;

Очаквани резултати:

- Изградена достъпна информационна среда и повишено гражданско съзнание за използване на енергия от възобновяеми източници;
- Понижаване на разходите за енергия на домакинствата и генериране на по-ниски равнища въглеродни емисии в резултат на въведени системи за използване на възобновяема енергия в жилищния сектор.

Специфична цел 2.3. Насърчаване на бизнес инвестициите за изграждане на инсталации от възобновяеми енергийни източници на територията на общината

Мярка 2.3.1. Инсталиране на фотоволтаични инсталации върху покривните и сградни площи на промишлени предприятия, търговски и офис сгради;

Мярка 2.3.2. Проучване на възможностите за производство на енергия от преработка на отпадъци и утайки от пречиствателни станции;

Мярка 2.3.3. Проучване на възможностите за изграждане на цех за производство на пелети и

на отоплителни инсталации с котел на пелети;

Мярка 2.3.4. Изграждане на партньорства за разработване и прилагане на система от услуги за консултиране на предприятия за въвеждане на системи от ВЕИ;

Мярка 2.3.5. Стимулиране на земеделските производители и животновъдите за употреба на отпадъчната биомаса в производство на енергия.

Очаквани резултати:

- Създадена информационна среда и механизми за насърчаване на инвестициите във ВЕИ на територията на общината;
- Увеличаване на инвестициите в технологии за изграждане на системи от ВЕИ;
- Повишаване на дела на възобновяемата енергия, използвана в промишлеността.

3. Механизми за финансиране.

През настоящия програмен период съществуват достатъчно възможности за финансиране на проекти, имащи за цел насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници. Финансовото обезпечаване на проекти, насочени към оползотворяването на наличния потенциал от ВЕИ, може да се осъществи със средства от оперативни програми и фондове, както и посредством схеми за предоставяне на заеми при преференциални условия.

Преди да се избере конкретен източник на финансиране, е необходимо на първо място да се локализируют наличните възобновяеми източници, както и да се познават технологиите, позволяващи оползотворяването на ВЕИ. Кандидатстването за финансиране винаги е свързано с изготвянето на предпроектно проучване, включващо техническото предложение и подробен финансов анализ.

Условно най-важните параметри на един проект за изграждане на нови ВЕИ мощности могат да се разделят на три групи:

- 1) технически параметри: инсталирана мощност на инсталацията (kW); годишно производство на енергия (kWh/год.);
- 2) екологични параметри: спестени емисии на CO₂ (tCO₂/год.);
- 3) икономически параметри: вътрешна норма на възвращаемост (IRR), нетна настояща стойност (NPV), срок на откупуване.

При определянето на финансовите показатели на даден проект трябва да се обърне внимание на очакваното покачване на цените на енергийните източници в бъдеще, както и на актуалните равнища на лихвените проценти, предлагани от финансиращите институции.

Източниците на финансиране на проектни предложения или на части от проект, касаещ оползотворяването на възобновяема енергия могат да бъдат групирани по следния начин:

- 1) собствено финансиране;
- 2) схеми за предоставяне на финансов ресурс от различни източници;
- 3) средства от оперативни програми;
- 4) кредитиране от различни източници;
- 5) създаване на публично-частно партньорство.

Собствено финансиране

Общините не разполагат с голям обем собствени средства, които да се използват за

изграждането на нови мощности, базирани на ВЕИ. Поради тази причина е препоръчително собствените средства да се изразходват като съфинансиране на проекти по грантова схема или със заемни средства, изискващи собствено участие. В повечето случаи с общинските средства следва да се изготвят на предпроектни проучвания, енергийни и технически обследвания и др. Друга възможност за участие на общината в подобен проект е чрез публично-частни партньорства (ПЧП) с общински терени, като по този начин ще се осигури необходимото финансиране.

За да съумее да осъществи проектното предложение е препоръчително общината да предвиди при изготвянето на бюджета си необходимия финансов ресурс за реализиране на горепосочените дейности.

Национален доверителен ЕкоФонд

Националният доверителен ЕкоФонд /НДЕФ/ е създаден по силата на споразумение “Дълг срещу околна среда” между правителството на Конфедерация Швейцария и правителството на Република България. Фондът допринася за изпълнението на политиката на българското правителство и поетите от страната международни ангажименти в областта на опазването на околната среда. Условно финансирането е разделено на две оси:

- 1) Първа ос – проекти, финансирани като процент от инвестицията - приемат се концепции за проекти, които ще се финансират на базата на стойността на инвестицията, необходима за намаляването на емисиите на парникови газове, на базата на извършено енергийно обследване и изготвен инвестиционен проект съгласно българското законодателство;
- 2) Втора ос – проекти, финансирани на базата на редуцираните емисии - приемат се предложения за проекти, за които стойността на безвъзмездната помощ ще се изчислява на базата на прогнозата за намалените емисии на парникови газове, постигнати в резултат на направените инвестиции. Самата безвъзмездна помощ може да се отпуска при стартирането на инвестиционния процес.

Чрез комбинираното финансиране се планира да се реализират проекти за няколко типа обекти – за улично осветление, лечебни заведения и големи държавни и общински обекти.

За изпълнението на общинските цели за подобряване на енергийната ефективност в сгради от образователната инфраструктура на община Хисаря ще се ползват възможностите за финансиране, които предоставя Инвестиционната програма за изменение на климата, част от грантовете на НДЕФ.

Финансов инструмент – ELENA

Инструментът ELENA /European Local ENergy Assistance/ се финансира от програмата „Интелигентна енергия за Европа 2020“ /Intelligent Energy Europe II (IEE)/ и е създаден, за да подкрепи енергийната и климатичната политика на ЕС и може да се използва от местните и регионалните власти при разработването на проекти, касаещи енергийната ефективност и възобновяемата енергия. Чрез финансовия инструмент се осъществява безвъзмездно финансиране от страна на Европейската инвестиционна банка и Европейската комисия при подготовката на инвестиционни програми за енергийна ефективност и възобновяеми източници. Покриват се до 90% от разходите за техническа подготовка, предварителни проучвания, за подготовка на програми и бизнес планове, одити, тръжни процедури и

договори, за управление на проектите и за разходи по невъзстановим данък добавена стойност.

Договори с гарантиран резултат /ЕСКО договори/

ЕСКО услугите са бизнес модел, заимстван от развитите европейски страни и САЩ. Моделът се развива в България от няколко години, но към настоящия момент пазарът за такъв тип услуги не е достатъчно развит. ЕСКО фирмите са специализирани в предлагането на пазара на енергоспестяващи услуги. Основната им дейност е разработването на пълен инженеринг за намаляване на енергопотреблението, респективно разходите за енергоносители. Фирмите използват собствени или привлечени от трета страна средства за покриване на всички инвестиционни разходи за осъществяването на даден проект и получават своето възнаграждение от постигнатите икономии в периода, определен като срок на откупуване. Задължението на клиента е да осигури средствата за годишните енергийни разходи, равни на правените от него преди внедряването на енергоспестяващите мерки. За да се изпълни тази услуга, между възложителя и изпълнителя се сключва специфичен договор, наречен ЕСКО договор или договор с гарантиран резултат. Договорът с гарантиран резултат е специфичен търговски договор, нормативно регламентирани в специализирана наредба към ЗЕЕ, която е насочена към осъществяване на мерки по енергийна ефективност в сгради държавна и общинска собственост.

Тъй като вложените средства по такъв тип проект се изплащат от реално достигнатите икономии, целият финансов, технически и търговски риск се поема от ЕСКО фирмата. Страни по такъв тип договори могат да бъдат министерства, общини, индустриални предприятия, частни лица от една страна, и фирми за енергоефективни услуги (ЕСКО), от друга страна. Най-често този тип договори са със срок между 5 и 10 години. След изтичане на срока на договора подобренията остават за собственика на обекта.

Въпреки че този тип договори основно се свързват с внедряването на енергоспестяващи мерки, подмяната на горивната база и въвеждането в експлоатация на котли, използващи биомаса е една от най-често предлаганите мерки, особено в районите с богати ресурси на дървесина. Осъществяването на такъв договор довежда не само до по-пълното оползотворяване на местните ресурси от биомаса, но и до подобряването на сградния фонд.

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.

В рамките на текущия програмен период Програмата за развитие на селските райони /ЛРСР/ 2014-2020 г. чрез **Приоритет 5** „Насърчаване на ефективността на използването на ресурсите и подкрепа на прехода към нисковъглеродна и устойчива на изменението на климата икономика в секторите земеделие, храни и гори” и по-специално Приоритетна област 5в: „Улесняване на доставките и използване на възобновяеми източници на енергия от вторични продукти, отпадъци, остатъци и други нехранителни суровини за целите на биоикономиката” ще се окаже подкрепа за проектни предложения, насочени към насърчаване използването на ВЕИ. Финансовата помощ по програмата ще бъде разпределяна за трансфер на знания и умения, схеми за подобряване на качеството на продуктите, инвестиране във физически активи, развитие на селскостопански предприятия и други.

Финансиране по оперативни програми: Оперативна програма „Околна среда“

Оперативната програма „Околна среда“ /ОПОС/ 2014–2020 г. е разделена на 4 приоритетни оси: „Води“, „Отпадъци“, „НАТУРА 2000 и биоразнообразие“ и „Превенция и управление на риска от наводнения“. По първите две от тези оси може да се финансира изграждането на съоръжения за оползотворяването на ВЕИ чрез изгаряне на биогаз в депа за ТБО и ПСОВ. Сред приоритетите в програмата са приоритетното изграждане на ВиК инфраструктура в агломерации с над 10 000 екв. ж. и в такива с над 2000 екв. ж., определени като приоритетни в Плановете за управление на речните басейни (ПУРБ), както и дейностите за изпълнението на демонстрационни/пилотни проекти с цел събиране, синтезиране, разпространяване и прилагане на нови, нетрадиционни успешни мерки, добри практики и управленски подходи в областта на управлението на отпадъците.

Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ /ОПИК/

Оперативната програма ОПИК 2014–2020 г. има за цел да стимулира растежа на българската икономика и да повиши нейната конкурентоспособност сред страните от ЕС – от възможностите, които предоставя тази оперативна програма могат да се възползват малки и средни предприятия, както и новосъздадени такива, които желаят да внедрят нови технологии. Сред мерките за растеж и конкурентоспособност в програмата са заложили и възможности за въвеждане на иновации в предприятията и съвместни проекти на предприятия и висши учебни заведения, мерки за повишаване на енергийната ефективност в предприятията и намаляване на използването на конвенционална енергия, намаляване на емисиите парникови газове, системи за ефективно оползотворяване на ресурсите. Сред приоритетите на ОПИК трябва да се обърне внимание на Приоритетна ос 2 "Енергийни технологии и енергийна ефективност" и на инвестиционен приоритет 2.1 „Енергийна и ресурсна ефективност:

„Подкрепа за повишаване на енергийната ефективност в предприятията“ – включваща следните дейности: изготвяне и провеждане на обследвания за идентифициране на нуждите от енергийна ефективност в предприятия; внедряване на технологии и производствени линии, които водят до повишаване на енергийната ефективност в подкрепените предприятия, намаляване на употребата на конвенционална енергия в производството, намаляване на емисиите от парникови газове (вкл. и чрез системи за улавяне и съхранение на CO₂), СМР, водещи до подобряване на енергийните и топлинните характеристики на сградния фонд на предприятията и др. подобни”.

По ОПИК могат да бъдат финансирани проекти за подмяна на горивна база, т.е. използване на ВЕИ за отопление и производствени процеси в малки и средни предприятия.

Кредитно финансиране

Всяка община следва да анализира възможностите си за обслужване на кредити според бюджета си и в съответствие със Закона за публичните финанси. Банкови кредити могат да се използват преимуществено като собствено участие, мостово финансиране и за изготвяне на енергийни обследвания, на предпроектни проучвания и проектни предложения, необходими за кандидатстване по оперативните програми и програмата за развитие на селските райони. Всяка община следва да прецени до каква степен използването на кредит е

целесъобразно или следва да потърси друг начин за финансиране на заложените дейности.

Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“

Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“ /ФЕЕВИ/ е структуриран като самофинансиращ се търговски механизъм и служи за подпомагане на инвестициите в енергийна ефективност и за поощряване развитието на работещия пазар за енергийна ефективност и ВЕИ в България. Основната екологична цел на ФЕЕВИ е да подпомага идентифицирането, разработването и финансирането на осъществими проекти за подобряване на енергийната ефективност, водещи до намаляване на емисиите от парникови газове в атмосферата. Фондът изпълнява функциите на финансираща институция за предоставяне на кредити и гаранции по кредити, както и на център за консултации. ФЕЕВИ оказва съдействие на български фирми, общини и частни лица за изготвянето на инвестиционни проекти за енергийна ефективност и ВЕИ. Фондът предоставя финансиране, съфинансиране или гарантиране пред други финансови институции.

Бенефициенти могат да бъдат както общини, така и търговски дружества и физически лица, на които се предоставят следните типове финансови услуги: 1) кредити с годишна лихва между 4,5 % и 8 % за общини и между 5% и 9% за корпоративни клиенти; 2) частични гаранции по кредити - 50% и 80%; 3) портфейлни гаранции за фирми за енергийни услуги (ЕСКО фирми) или за саниране на жилищни сгради.

Финансират се проекти с размер от 30 000 до 3 млн. лв. и възвращаемост до 5 години.

Европейски фонд за енергийна ефективност

Европейският фонд за енергийна ефективност /ЕФЕЕ/ (European Energy Efficiency Fund – EEEF) е механизъм на Европейската комисия, който предоставя финансиране за публичния сектор на проекти, обвързани с поставената от Европейския съюз цел 20/20/20. (редуциране на емисиите парникови газове с до 20 % до 2020 г.)

Бенефициенти могат да бъдат общини, местни и регионални институции, както и публични и частни представители на тези власти. ЕФЕЕ/EEEEF е фонд за подпомагане разработването на нови проекти или на допълнителни етапи на вече съществуващи проекти. Фондът не предоставя безвъзмездна финансова помощ, а предлага маркетингово решение за финансиране под формата на заеми със срок на изплащане до 15 години. Максималната сума, която може да бъде съгласувана по даден проект, е 25 млн. евро. Лихвите за връщането на заема зависят от риска на инвестицията, като може да бъде договорена фиксирана или плаваща лихва.

Публично – частно партньорство

Една от възможностите за осъществяване на проект за използването на ВЕИ е посредством създаването на публично – частно партньорство /ПЧП/ между община и представители на частния сектор. В случаите когато общината не разполага с достатъчно собствени и привлечени средства, за да може да реализира мащабен проект за оползотворяването на ВЕИ, един добър вариант е да се открият бизнес и други партньори, които да се включат в проекти от взаимен интерес. Подобни проекти, при които може да се използва такава форма на инвестиране, са: изграждане на фабрика за биогорива (пелети и дървесни трески) – общината може да участва с предоставяне на терен и осигуряване на суровина за фабриката; изграждане на мини ВЕЦ – терени и инфраструктура; изграждане на

малки топлоцентрали – терен и осигуряване на гориво. Публично – частното партньорство може да бъде от ключово значение за финансирането на проектите, тъй като по някои от оперативните програми общината не може да кандидатства сама, а е необходимо да се осигури и партньор.

Фонд за енергетика и енергийни икономии

Фонд енергетика и енергийни икономии (ФЕЕИ) е акционерно дружество със специална инвестиционна цел. ФЕЕИ е първият фонд в България, който инвестира в секюритизация на вземанията по договори за енергийна ефективност, т.е. инвестиране на набраните чрез издаване на ценни книжа парични средства във вземания, приоритетно от реализация на проекти в сферите енергетика и енергийна ефективност. Дейностите/мерките, които се финансират от ФЕЕИ са: реализация на публично-частни партньорства в сферата на енергийната ефективност основно в 3 направления – сгради, проектирани и построени до 1998 г.; промишлени предприятия и инфраструктурни проекти; осъществяване на проекти по енергийната ефективност на сгради, общинска и държавна собственост, изпълнение на енергоефективни мероприятия в промишлеността, инженеринг за намаляване на енергийните разходи в предприятия; мерки за енергийната ефективност на улично осветление; комплексни услуги – енергийно обследване, анализ и моделиране, подбор на мерки, проектиране, финансиране, изпълнение и мониторинг.

Бенефициенти могат да бъдат както общини, така и корпоративни клиенти и частни лица.

Въпреки, че ФЕЕИ е ориентиран предимно към енергийната ефективност, такива мерки биха могли да се комбинират с подмяна на горивна база и използване на биогорива, както за отопление така и за промишлени нужди.

4. Прогнози за развитие.

С реализирането на проекти за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници ще се внесе допълнителна стойност към националните усилия за изпълнение на поетите ангажименти от България, заложи в Директива 2009/28/ЕО. На територията на община Хисаря към настоящия момент няма реализирани общински проекти за производство на енергия от възобновяеми източници. В изпълнение на целевата програма за енергийна ефективност са извършени енергийни обследвания на обществени сгради от административната и образователната инфраструктура на територията на община Хисаря. Проучват се възможностите за съчетаване изпълнението на предписаните енергоспестяващи мерки с такива, насърчаващи използването на възобновяеми източници. В периода 2019 - 2029 г. община Хисаря ще се стреми към изпълнението на дейности, осигуряващи устойчива енергийна политика, подобряване на сградния фонд и намаляване потреблението на енергия.

За да се постигнат заложените в настоящата програма цели е необходимо да се направи и анализ на факторите, които е възможно да възпрепятстват енергийното развитие на общината. Систематизирани могат да бъдат представени по следния начин:

Фактори, свързани с ресурсна обезпеченост:

- Липса на достатъчна информация, мотивация и ресурси у заинтересованите страни за използване на ВЕИ;
- Недостатъчен капацитет в местната администрация в сферата на ВЕИ;
- Недостатъчни финансови ресурси за провеждане на местната политика в областта на ВЕИ;

- Отсъствие на достатъчно специализирани организации, фирми и специалисти в общината за разработване и изпълнение на проекти в сферата на ВЕИ;

Фактори, свързани с нормативните изисквания и законовите разпоредби:

- Непоследователна национална политика в областта на ВЕИ, влияеща върху инвестиционния интерес в сектора;
- Възможна бъдеща промяна на националната политика за насърчаване използването на ВЕИ;
- Прекратяване финансирането на проекти;
- Промяна на преференциалните цени в неблагоприятна посока;

Наред с факторите, които ограничават или забавят включването на възобновяемите източници в потреблението на енергия, могат да се обособят и такива фактори, които насърчават общинските политики в сектора на възобновяемата енергия:

- Национални и европейски програми, предоставящи финансов ресурс за насърчаване използването на ВЕИ;
- Наличен ресурс за привличане на местни и чуждестранни инвестиции;
- Потенциал за създаване на нови работни места;
- Потенциал за съхранение на екологията и намаляване на въглеродните емисии

Като обобщение може да се направи изводът, че развитието на общината в насока насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници се обуславя от множество външни фактори, които не могат да се променят на местно равнище и ограничават възможностите пред общинските структури. При изготвяне на предпроектни проучвания и последващи действия за използване на ВЕИ е възможно да се срещнат трудности, които да забавят реализирането на конкретни дейности. Поради това обстоятелство от особено значение е конкретната насока, която община Хисаря ще приеме по отношение използването на ВЕИ в бъдеще.

5. Заключение

Изготвянето и изпълнението на Програмата за насърчаване на използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива за периода 2019г.–2029 г. на територията на община Хисаря е важен инструмент за регионалното прилагане на държавната енергийна и екологична политика. Изпълнението на програмата ще спомогне за изграждането на устойчива енергийна политика на местно равнище, ще подобри координацията между различните структурни звена при решаване на проблемите по насърчаване използването на възобновяеми източници, ще изясни икономическите, екологичните и социални аспекти при усвояване потенциала на енергията от възобновяеми източници, ще повиши нивото на информираност на населението и за използването на енергията от възобновяеми източници.

Настоящата програма като стратегически документ с отворен характер може да бъде изменяна, допълвана и актуализирана в целия си срок на действие в зависимост от наличието на нови данни, промяна в текущите обстоятелства, в инвестиционните намерения и възможностите за финансиране на заложените цели.

